

A blurred high-speed train is captured in motion against a sunset sky. The train is moving from right to left, leaving a motion blur. The sky is a mix of blue and orange, with some light clouds. In the foreground, there are railway tracks and a small yellow signal box.

eurekarail

Provinciaal Inpassingsplan Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf Deelrapport- Ecologie

Part of 3EUStates2cross

Logic will get you from A to B. Imagination will take you everywhere.
- Albert Einstein

eurekarail

Part of 3EUStates2cross

Logic will get you from A to B. Imagination will take you everywhere.
- Albert Einstein

SUBSIDIEOVEREENKOMST	INEA/CEF/TRAN/A2014/103959596
PROJECTNUMMER	2014-NL-TA-0680-S
PROJECT	3EUStates2cross
BETREFT	Deelrapport Ecologie
DOCUMENTNUMMER	SVHL20190128
STATUS	Definitief 2.0 Openbaar
DATUM	14 maart 2019
AUTEUR	Boy Possen
FUNCTIE	Ecoloog
GOEDGEKEURD DOOR	Eve Philips
ORGANISATIE	Royal HaskoningDHV

Openbaar

Heeft u vragen en/of
opmerkingen over dit rapport?
Neem dan contact met ons op.

info@eurekarail.net

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. De voorkeursvariant	4
2. Wettelijke kader	5
3. Onderzoeksaanpak	6
4. Beschouwing effecten ecologie	7
4.1. Beschouwing Wet natuurbescherming – Beschermd gebied	7
4.2. Beschouwing Wet natuurbescherming – Soortenbescherming	9
4.3. Beschouwing Houtopstanden	10
4.4. Natuurnetwerk Nederland	12
5. Conclusie	13
Referenties	13

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Dit rapport over ecologie is opgesteld naar aanleiding van het Provinciaal inpassingsplan (PIP) Heerlen – Grens waarin de verdubbeling van het spoor tussen Heerlen en Landgraaf wordt voorbereid, zie figuur 1-1. Deze verdubbeling moet de grensoverschrijdende spoorverbindingen voor personenvervoer tussen de regio's Limburg en Noordrijn-Westfalen eenvoudiger en sneller maken, met als doel stimulering van de economie, werkgelegenheid en kennisontwikkeling of -uitwisseling in het Euregio Maas-Rijn gebied.

Figuur 1-1 Plangebied spoorverdubbeling

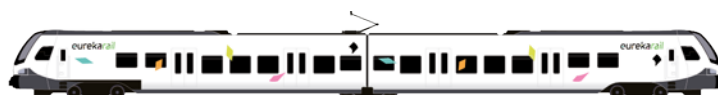
1.2. De voorkeursvariant

De voorkeursvariant bestaat uit een tweede spoor in het verlengde van keerspoor Heerlen (oostkant) vanaf ca. km 19.2. Tussen km 19.2 en km 19.4 is het nieuwe spoor ten zuiden van het bestaande spoor gepland, vanaf km 19.4 tot km 21.2 is het nieuwe spoor ten noorden van het bestaande spoor gepland. Alle benodigde aanpassingen aan het spoorstelsel vinden plaats tussen km 18.0 te Heerlen, km 1.3 richting Kerkrade en km 22.2 richting Herzogenrath.

De aansluiting bij emplacement Heerlen bestaat uit het verplaatsen en vernieuwen van in totaal zes wissels en het opbreken van twee wissels. Tevens zal één wissel aan de westzijde van het station worden opgebroken en zullen één wissel en twee perrons worden aangepast aan de nieuwe situatie. Vervolgens passeert het tracé de Mijnspoorweg en Kloosterkoolhof/Limaweg. Hierbij kunnen zowel de garageboxen aan de zuidkant van de Limaweg als het geluid- en lamellenscherm langs de Mijnspoorweg behouden blijven. De bestaande overweg Glas Mij-Weg wordt opgeheven. De ligging van de Glas Mij-weg zal worden verlegd. Voor de bestaande overweg zal de Glas Mij-weg afbuigen naar het oosten en parallel aan het spoor via een verbrede onderdoorgang ter hoogte van de fietstunnel "Kissel" aansluiten op de Mijnspoorweg/Crutserveldweg. Het fietstunneltje "Kissel" wordt vervangen door een bredere onderdoorgang; iets in westelijke richting verschoven, en geschikt gemaakt voor zowel langzaam verkeer als personenautoverkeer (geen vrachtverkeer) met een doorrijhoogte van 2,90m.

De halte Heerlen de Kissel zal worden opgeheven en gesloopt. De kunstwerken aan de Kissel (Heerlen) en de Spoorstraat (Landgraaf) worden vernieuwd naar een betonnen kunstwerk met ballastdek. Ook de doorgang van de Spoorstraat in Landgraaf zal worden verlaagd naar 2,90m. De kunstwerken aan de Euregioweg (ballastdek) en de Melchersstraat (betonnen dek) worden uitgebreid en het kunstwerk aan de Groene Boord (ballastdek) wordt opgeknapt. Op meerdere plekken zijn hoogte kerende constructies noodzakelijk voor de inpassing van het nieuwe spoor.

De aansluiting bij emplacement Landgraaf bestaat uit vier wissels, waarvan één wissel al is vernieuwd en niet wordt verplaatst (gelijk aan huidige situatie). De perrons zullen worden aangepast aan de nieuwe spoorligging. Daartoe zal één perron worden verplaatst en twee perrons worden aangepast.

2. Wettelijke kader

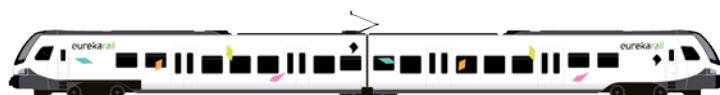
De wettelijke grondslag voor het beoordelen van ecologie in ruimtelijke plannen is vastgelegd in artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening, waarin wordt bepaald dat onder andere een inpassingsplan moet voorzien in een goede ruimtelijke ordening. De juridische kaders die volgen uit de Wet natuurbescherming, Omgevingsverordening Limburg 2014 en het beleid rond Natuurnetwerk Nederland vormen het toetsingskader. Wat betreft de Wet natuurbescherming, die per 1 januari 2017 drie tot dan toe separate “natuurwetten” (Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en Faunawet en Boswet) samenvoegt en vervangt, zijn de onderdelen Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de Wet), Soortenbescherming (Hoofdstuk 3 van de Wet) en Houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de Wet) van belang in het licht van voorgenomen activiteit.

Het onderdeel Gebiedsbescherming van de Wet natuurbescherming regelt de bescherming van de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Voor elk van de aangewezen gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd, nader uitgewerkt in een beheerplan, die gelden als toetsingskader. Uitgaande van de instandhoudingsdoelstellingen dient nagegaan te worden of sprake is van conflicten met het duurzaam behalen van deze geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen en zo ja, of de wezenlijke kenmerken en waarden van een Natura 2000-gebied in het geding zijn. Hierbij is ook de zogenoemde externe werking van belang. Dat wil zeggen dat ook beschouwd moet worden in hoeverre effecten van projecten buiten Natura 2000-gebieden negatieve effecten kunnen hebben op de in deze gebieden geldende instandhoudingsdoelstellingen. Vast onderdeel van de Wet natuurbescherming is ook het Programma Aanpak Stikstof (PAS) dat de omgang met emissie en depositie van stikstof regelt voor die 118 Natura 2000-gebieden waar instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd ten aanzien van natuurwaarden die gevoelig zijn voor stikstof. Overigens ziet het PAS uitsluitend op concrete projecten toe en zijn plannen, zoals het hier relevante Provinciaal Inpassingsplan, uitgesloten van het PAS. Niettemin dient het PAS wel in de afweging betrokken te worden (Ministerie van Economische Zaken 2015).

Het onderdeel Soortenbescherming van de Wet natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna. Op hoofdlijnen is sprake van een drietal beschermingsregimes: een voor soorten van de Habitatrichtlijn, een voor soorten van de Vogelrichtlijn en een voor nationaal beschermde soorten. In de Wet zijn ten aanzien van deze soorten verbodsbepalingen opgenomen als ook gronden waarop ontheffing kan worden verleend. Deze kunnen per regime verschillen, waarbij de beide eerstgenoemden de meest strikte bescherming genieten. Bepaald dient te worden of sprake kan zijn van overtreding van geformuleerde verbodsbepalingen, of alternatieven voorhanden zijn, of sprake is van een wettelijke grondslag dan wel een wettelijk doel en in hoeverre sprake is van negatieve effecten op de staat van instandhouding van betrokken soorten.

Ook houtopstanden zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 4 van de Wet). Wanneer meer dan 10 are opgaande begroeiing, dan wel laanbeplanting van ten minste 20 bomen moet verdwijnen buiten bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom, dient hiervan melding te worden gemaakt bij het Bevoegd Gezag. Uitgezonderd zijn onder meer (maar niet uitsluitend) naaldbomen bedoeld voor kerstbomenteelt of uit populieren of wilgen bestaande wegbeplanting. De verloren gegane bomen dienen binnen drie jaar, op bosbouwkundig verantwoorde wijze elders te worden teruggebracht (herplantplicht). De Wet natuurbescherming geldt niet binnen de zogenoemde Bebouwde Kom Boswet, waarbinnen de bepalingen uit de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel Bomenverordening van de betreffende gemeente vigerend is.

De Goudgroene natuurzone biedt planologische bescherming aan gebieden die in dit netwerk zijn opgenomen. Hierbij wordt een in de Omgevingsverordening Limburg 2014 vastgelegd “nee, tenzij” principe gehanteerd (Provincie Limburg 2017). Dat wil zeggen dat ontwikkelingen alleen dan mogelijk zijn wanneer deze niet leiden tot negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of waarden van het netwerk, tenzij hiervoor (onder meer) een dwingende reden van openbaar belang geldt. De wezenlijke kenmerken en waarden volgen uit de beheertypen die binnen de Goudgroene natuurzone aanwezig zijn, dan wel worden nagestreefd.

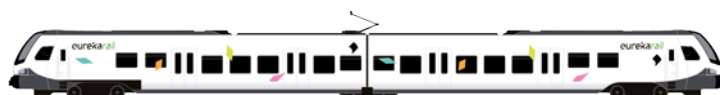
3. Onderzoeksaanpak

Om in het kader van het Provinciaal Inpassingsplan tot een gedegen afweging te kunnen komen, wordt gebruikt gemaakt van zo recent mogelijke beschikbare onderzoeken. Hierbij wordt met name gebruik gemaakt van Janssen (2016a, 2016b), de Rooij (2017), Possen (2017b, 2017a, 2018a, 2018b), van der Weijden en Possen (2017) en van der Weijden (2018), naast uiteraard de gegevens beschikbaar in Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD 2018).

Janssen (2016b) betreft een Quickscan natuurwetgeving, waarin aandacht is voor soorten beschermd onder de destijds vigerende Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 (beiden sinds 1 januari 2017 vervangen door de Wet natuurbescherming) en de Goudgroene natuurzone. Daar waar Janssen (2016b) kennislacunes constateert, zijn deze door middel van soortgericht aanvullend veldwerk ingevuld en gerapporteerd in Janssen (2016a).

Ook Possen (2017a) heeft, in de vorm van een risicoanalyse, aandacht voor beschermde soorten en gebieden, waarbij het referentiekader de thans vigerende Wet natuurbescherming is (soortenbescherming en gebiedsbescherming). Ook is aandacht voor de Goudgroene natuurzone. Daar waar twijfel bestond is door middel van een veldbezoek nagegaan in hoeverre voor relevante soorten geschikt habitat binnen de grenzen van het beschouwde plangebied aanwezig is (van der Weijden en Possen 2017). Overigens komen de door Possen (2017a) en Janssen (2016b) beschouwde plangebieden niet geheel overeen als gevolg van voortgang in het planproces. Waar van der Weijden en Possen (2017) adviseren om gericht onderzoek te doen naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van (boom bewonende) vleermuizen, is dit door de Rooij (2017) ingevuld, uitgaande van het thans vigerende vleermuisprotocol (2017) zoals voorgestaan door het Netwerk Groene Bureaus en Bevoegd Gezag.

Van der Weijden (2018) gaat specifiek en uitsluitend in op de ontwikkelingen rond de Glas Mij-weg in relatie tot natuur wet- en regelgeving. Het onderzoek gaat specifiek om het invullen van een kennislacune welke is ontstaan door de keuzes die zijn gemaakt om tot het inmiddels definitieve ontwerp van de basisvariant en de daarvoor geformuleerde alternatieven te komen. Possen (2018) gaat specifiek in op mogelijk effecten ten gevolge van depositie in daarvoor gevoelige gebieden; het onderzoek betreft een detaillering van eerder werk naar het meest recente - definitieve- ontwerp onder de vlag van een Passende Beoordeling.

4. Beschouwing effecten ecologie

4.1. Beschouwing Wet natuurbescherming – Beschermd gebied

4.1.1. Effectbeoordeling

Met de door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit beschikbaar gestelde Effectindicator (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit 2018) als leidraad, is nagegaan in hoeverre negatieve effecten op voor enig Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen aan de orde kunnen zijn ten gevolge van hetgeen het Provinciaal Inpassingsplan mogelijk maakt.

Een eerste belangrijk aandachtspunt is het optreden van directe effecten (vrijwel zonder uitzondering het gevolg van fysieke ingrepen binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied) en het optreden van effecten via externe werking. Ten aanzien van de spoorverdubbeling geldt dat deze niet leidt tot enige fysieke wijziging binnen de grenzen van enig onder de Wet natuurbescherming beschermd gebied. Immers, het plangebied is niet gelegen binnen de begrenzing van enig Natura 2000-gebied. Daarmee kan alleen sprake zijn van externe werking; negatieve effecten ten gevolge van storingsfactoren die zien op gevolgen van fysieke ingrepen (bijvoorbeeld ruimtebeslag) zijn niet aan de orde.

Wat betreft externe werking zijn onder meer hydrologie, licht, geluid en trillingen van belang. Het voornemen ziet echter niet op hydrologische veranderingen -zeker niet in die mate dat veranderingen in het grondwatersysteem verwacht mogen worden- in de Effectenindicator samengebracht onder de storingsfactoren Verzoeting, Verzilting, Verdroging, Vernatting, Verandering stroomsnelheid, Verandering overstromingsfrequentie en Verandering dynamiek substraat. Hierdoor zijn ook negatieve effecten ten gevolge van hydrologische veranderingen op voorhand uit te sluiten.

Ook effecten ten gevolge van verstoring door geluid, trilling, verlichting, optische verstoring of mechanische effecten dienen beschouwd te worden in het licht van externe werking. Voor wat betreft deze storingsfactoren geldt ten aanzien van Natura 2000-gebieden op Nederlands grondgebied dat het plangebied van enig Natura 2000-gebied is gescheiden door onder meer drukke wegen, steden en woonkernen en opgaande begroeiing. Hierdoor is, mede ook door afstand tot de grens van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, uitgesloten dat dergelijke effecten reiken tot enig Natura 2000-gebied; ze zijn opgegaan in de achtergrondbelasting en niet langer waarneembaar.

Uiteraard is ook geen sprake van introductie van soorten, gevat onder storingsfactoren 18 en 19.

Dit geldt ook voor het Duitse gebied ("Wurmtal nördlich Herzogenrath"), dat dicht bij het plangebied ligt. Direct langs het spoortracé bevinden zich in "Wurmtal nördlich Herzogenrath" echter géén habitattypen; deze (Beken en rivieren met waterplanten; H3260) bevinden zich 100 meter noordelijker van het spoor en worden daarvan gescheiden door bos (Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen 2018). Het betreft droog bos, dat ongeschikt is als leefgebied voor in het aanwijzingsbesluit genoemde kenmerkende soorten (voor deze soorten zijn in de aanwijzing nadrukkelijk géén instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd¹) als Bever (*Castor fiber*) en IJsvogel (*Alcedo atthis*). Bovendien geldt dat bedoeld habitatype niet gevoelig is voor verstoring door geluid dan wel licht (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit 2018).

Verder geldt dat, gezien de voorgenomen activiteit, geen reden bestaat te vermoeden dat andere, niet in de Effectenindicator opgenomen storingsfactoren tot effecten kunnen leiden in de Natura 2000-gebieden.

¹ Als instandhoudingsdoel (Schutzziel) geldt: "Erhaltung und Entwicklung der naturnahen Strukturen und der Dynamik des Fließgewässers mit seiner typischen Vegetation und Fauna (z. B. typische Arten wie Eisvogel und Biber) entsprechend dem jeweiligen Leitbild des Fließgewässertyps, ggf. in seiner kulturlandschaftlichen Prägung" (Zie aanwijzingsbesluit Natura 2000 gebied "Wurmtal nördlich Herzogenrath" (DE-5102-302); Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen 2017)

Samenvattend zijn mogelijke negatieve effecten ten gevolge van navolgende storingsfactoren niet aan de orde:

- Effecten van ruimtebeslag binnen Natura 2000-gebied (1, 2)².
- Effecten ten gevolge van hydrologische veranderingen (5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12).
- Effecten ten gevolge van verstoring door geluid, trilling, verlichting, optische verstoring of mechanische effecten (13, 14, 15, 16, 17).
- Effecten ten gevolge van introductie van soorten (18, 19).

Voor de realisatie van de voorgenomen activiteit is inzet van gemotoriseerd materieel onvermijdelijk. Gebruik van verbrandingsmotoren leidt tot emissie en is daarmee onlosmakelijk verbonden met de depositie van stikstof. Daarmee geldt dat de volgende storingsfactoren mogelijk kunnen conflicteren met geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen:

- Verzuring en vermesting door depositie van stikstof uit de lucht (3 & 4)

Om mogelijk effecten van depositie van stikstof op daarvoor gevoelige natuurwaarden ten aanzien waarvan binnen Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd inzichtelijk te maken, is met behulp van AERIUS-Calculator in een Passende Beoordeling onderzocht wat de depositiebijdrage van de voorgenomen activiteit is. Hierbij is aandacht gegeven aan zowel de realisatiefase (aanleg) als de gebruiksfase.

Uit de berekeningen volgt dat er géén sprake is van depositie van stikstof in daarvoor gevoelige gebieden; de projectbijdrage is 0 mol N ha⁻¹ j⁻¹.

Voor de gebruiksfase hangt deze uitkomst samen met het gegeven dat elektrisch aangedreven materiaal -dat toeneemt onder de voorgenomen activiteit- niet leidt tot emissie van stikstof en dat het gebruik van het verdubbelde spoor door diesel-aangedreven materieel op grond van de voorgenomen activiteit niet toe neemt.

Voor de realisatiefase is de inzet van materieel dermate laag en van korte duur, dat volgens de berekeningen de geëmitteerde stikstof niet neerslaat binnen de grenzen van enige Natura 2000-gebied.

4.1.2. Cumulatieve effecten

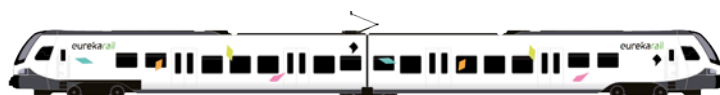
Als onderdeel van een afweging in het licht van de Wet natuurbescherming dienen ook cumulatieve effecten te worden meegewogen. Onder cumulatieve effecten worden effecten verstaan die optreden wanneer de effecten van een plan worden beschouwd in het licht van effecten ten gevolge van andere projecten in de omgeving van hetzelfde Natura 2000-gebied. Hierbij dient rekening te worden gehouden met ontwikkelingen (projecten) waarvoor al een vergunning in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 is verleend, maar die nog niet zijn gerealiseerd (AbRvS 16 april 2014, 201304768/1/R2).

Voor de Buitenring Parkstad Limburg is vergunning verleend, maar het project is nog deels in uitvoering. Een deel van het tracé van deze weg bevindt zich in de onmiddellijke nabijheid van onderhavig plangebied. Echter, reikt geen van de mogelijke storingsfactoren -inclusief depositie van stikstof- verband houdend met de spoorverdubbeling tot enig Natura 2000-gebied. Dit onder meer op grond van tussenliggend landgebruik.

Andere projecten of ontwikkelingen die voldoen aan bovenstaande zijn ten tijde van het schrijven van voorliggende rapportage niet bekend in de ruime omgeving van voorliggend voornemen.

Er is dan ook geen sprake van negatieve effecten op onder de Wet natuurbescherming beschermde gebieden als gevolg van cumulatie met andere projecten waarvoor reeds een vergunning in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 is verleend.

² Getallen tussen haakjes verwijzen naar de nummers zoals gebruikt in de Effectenindicator (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit 2018)

4.1.3. Resumé

Voor zowel de realisatie- als de gebruiksfase wordt geconcludeerd dat deze niet leidt tot een toename van stikstofdepositie op enig hiervoor gevoelig onder de Wet natuurbescherming geformuleerd instandhoudingsdoel. Er is geen sprake van conflicten met het duurzaam behalen van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen in enig Natura 2000-gebied. Daarmee is sprake van een uitvoerbaar plan, bezien vanuit de Wet natuurbescherming, onderdeel Gebiedsbescherming.

4.2. Beschouwing Wet natuurbescherming – Soortenbescherming

Het plangebied is goed onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten (Janssen 2016a, 2016b; Possen 2017a; van der Weijden en Possen 2017, van der Weijden 2018) en daar waar soortgericht onderzoek is uitgevoerd, is dit - daar waar door Bevoegd Gezag geaccordeerde protocollen beschikbaar zijn- gedaan conform de geldende protocollen.

De onderzoeken laten zien dat:

- het plangebied géén voor beschermde soorten optimaal geschikt leefgebied kent;
- géén verblijfplaatsen van beschermde soorten aanwezig zijn
- het plangebied géén essentieel onderdeel van het leefgebied van bedoelde soorten vormt. Dat betekent dat het plangebied wel onderdeel kan zijn van het leefgebied van beschermde soorten, maar daarvan een dermate marginaal onderdeel is dat overtreding van verbodsbepalingen is uitgesloten. Dit omdat, bijvoorbeeld, in de directe omgeving meer en vaak beter geschikt leefgebied voor handen is.

Ten aanzien van vrijwel alle wettelijk beschermde soorten staat dan ook vast dat overtreding van verbodsbepalingen is uitgesloten. Uitzondering vormen broedvogels waarvan het nest niet jaarrond beschermd is en de Hazelworm (*Anguis fragilis*).

Uiteraard maken tal van meer algemeen voorkomende vogelsoorten gebruik van het plangebied om te broeden, met name algemeen voorkomende soorten van ruigtes en bossen, bijvoorbeeld Roodborst (*Erithacus rubecula*), Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) en Boomklever (*Sitta europaea*). Zij kunnen uitstekend tot broeden komen in bosschages en ruigtes langs bestaande spoorwegen (Janssen 2016b, Possen 2017a, van der Weijden 2018). Ten aanzien van nesten van broedende vogels wordt geen ontheffing verleend. Effecten dienen te allen tijde gemitigeerd te worden. Maatregelen hiertoe zijn inmiddels verregaand uitgekristalliseerd en bestaan uit onder meer:

- niet werken gedurende het broedseizoen, of
- aanvang van de werkzaamheden vóór het broedseizoen en continu door te zetten.

De wijze van uitvoering wordt vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol en gebeurt onder ecologische begeleiding, waardoor maatwerkoplossingen geleverd kunnen worden.

De aanwezigheid van de Hazelworm in de omgeving van plangebied is bekend. Zeker is dat de soort een populatie kent in het Schouffertsbos (tussen station Landgraaf en de Duitse grens) en daar is aangetroffen in de directe omgeving van de spoorlijn.

Het voorkeurs habitat bestaat voor de Hazelworm uit gebieden met voldoende gevarieerde structuur in de vegetatie, met holen en gaten in de (zachte) grond, stenen, afval, dan wel andere dichte bodemvegetatie waarin de dieren kunnen graven (Creemers en van Delft 2009). Stumpel (1985) voegt hieraan toe dat de voorkeur uit gaat naar bosgebieden met lagere bomen, of wanneer deze hoger zijn, bosgebieden met veel open plekken of bosranden met een zuid(west)elijke expositie. Tussen de stations Heerlen en Landgraaf, binnen het plangebied, is voornoemd biotoop nagenoeg afwezig. Tussen de Melchersstraat en de Euregioweg is lokaal, met name buiten het plangebied, voor de soort potentieel geschikt habitat aanwezig, bijvoorbeeld het oostelijke talud van de Euregioweg.

Verder komt het voorkomen van de soort niet naar voren uit onderzoeken in het kader van het reeds gerealiseerde keerspoor nabij station Landgraaf. Bovendien zijn bosgebieden waar de soort wél voorkomt (bijvoorbeeld het Schouffertsbos dat wezenlijk anders van samenstelling en structuur is) niet door middel van voor de Hazelworm geschikt habitat verbonden met het tracé waar de spoorverdubbeling is voorzien.

Voor een soort waarvoor geldt dat deze moeilijk in staat is om ongeschikt habitat te passeren en waarvan bekend is dat deze zeer beperkt verspreid gelden dergelijke gebieden als aanzienlijke barrière.

Uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD 2018) blijkt in 2007 de Hazelworm te zijn waargenomen nabij het spoor. Deze waarneming is in het kader van voorgenoemde opzienbarend te noemen, te meer omdat de waarneming is gedaan ten noorden van het spoor in een bosgebiedje dat (voor de Hazelworm) geïsoleerd ligt en wordt ingesloten door het spoor, de Melchersstraat en bebouwing. Waarnemingen voor de periode 1900-2017 voor het gehele Kisselsbos en omgeving (Kapellerbos, bijvoorbeeld) ontbreken.

Zeker is dat de soort een populatie kent in het Schouffertsbos en daar is aangetroffen in de directe omgeving van de spoorlijn. Er zijn echter géén aanwijzingen dat een zelfde populatie voorkomt in het hier relevante plangebied, met uitzondering van de enkele waarneming nabij de Melchersstraat. Omdat geschikt leefgebied in ieder geval lokaal aanwezig is en bekend is dat de soort gebruikt maakt van spoorwegen als onderdeel van dit leefgebied, is op basis van de beschikbare gegevens niet op voorhand uitgesloten dat sprake kan zijn van overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen. Dit vanwege onder meer de graafwerkzaamheden in relatie tot overwinterende Hazelwormen. Om toch tot een oordeel te kunnen komen, is gemakshalve aangenomen dat overtreding van verbodsbepalingen aan de orde is.

Of daadwerkelijk sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen dient aanvullend onderzoek te worden verricht gericht op het voorkomen van de Hazelworm in het plangebied en de functie van het plangebied voor deze soort. Dergelijk onderzoek kan alleen worden uitgevoerd in een daarvoor geschikte periode (voorjaar) en is inmiddels voorbereid voor uitvoering in 2019. Blijkt de Hazelworm daadwerkelijk in het plangebied aanwezig, dan kan dat leiden tot overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen. Zo stelt Janssen (2016a) dat negatieve effecten ten aanzien van de Hazelworm aan de orde zijn, met name wanneer de werkzaamheden in de winter worden uitgevoerd. Dit vanwege onder meer graafwerkzaamheden in relatie tot overwinterende Hazelwormen. Voorgaande geeft ook onmiddellijk handvatten als het gaat om eventueel te treffen noodzakelijke mitigerende maatregelen, mocht de soort de spoorberm in het plangebied inderdaad tot zijn leefgebied rekenen (dit moet immers nog blijken). Als voorbeeld kan worden aangehaald dat er geen graafwerkzaamheden worden uitgevoerd in de periode dat Hazelwormen in winterrust zijn. Ook is het mogelijk om eventueel aanwezige Hazelwormen voorafgaand aan de werkzaamheden weg te vangen en uit te zetten in aangrenzend geschikte biotoop, een activiteit die overigens in zichzelf ontheffingsplichtig is. Met genoemde maatregelen als voorbeeld, wordt overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen nagenoeg volledig voorkomen, waardoor aannemelijk is dat de eventueel benodigde ontheffing ook daadwerkelijk verkregen kan worden. Zeker wanneer zoals gebruikelijk mitigerende maatregelen worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol, waardoor deze maatregelen in de uitvoering worden geborgd, en worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding.

Het geheel overziend is dan ook sprake van een uitvoerbaar plan bezien vanuit de Wet natuurbescherming, onderdeel Soortenbescherming.

4.3. Beschouwing Houtopstanden

Het is niet uit te sluiten dat ten behoeve van de spoorverdubbeling zoals het PIP die mogelijk maakt bomen gekapt moeten worden, bijvoorbeeld bij de werk- en bouwplaatsen. Met zekerheid kan worden gesteld dat enige kap van bomen noodzakelijk is ten gevolge van de ontwikkelingen ter plaatse van de Glas Mij-weg. Hier gelden overigens niet de bepalingen uit de Wet natuurbescherming, maar de bepalingen ten aanzien van de kap van bomen zoals vastgelegd in de vigerende Bomenverordening van Gemeente Heerlen 2016 (gepubliceerd in het Gemeentebled met jaargang 2017 van 8-02-2017, nr. 20652; hierna: Bomenverordening Heerlen). De gemeente is in het kader van deze verordening dan ook Bevoegd Gezag.

De Bomenverordening Heerlen stelt dat (artikel 2)

1. Het verboden is zonder omgevingsvergunning van het college een boom of een houtopstand te vellen of te doen vellen die op de Bomenlijst (gepubliceerd in het Gemeentebled met jaargang 2017 van 15-02-2017, nr. 23590) staat.

2. Het verbod niet geldt voor:
 - a. het knotten of kandelaberen e.d. als noodzakelijke beheermaatregelen bij vormbomen ter uitvoering van periodiek onderhoud;
 - b. een boom of houtopstand die moet worden geveld krachtens de Plantenziektewet of krachtens een aanschrijving van het bevoegd orgaan zulks onverminderd het bepaalde in de artikelen 7 en 8 van deze verordening;
 - c. dode of afstervende publieke bomen.

Een 'boom' wordt in de Bomenverordening Heerlen gedefinieerd als "een houtachtig, opgaand gewas met een dwarsdoorsnede van de stam van meer dan 20 centimeter op 1,30 meter hoogte boven het maaiveld".

Gezien de bomen in het plangebied niet zijn opgenomen op de Bomenlijst, geldt hiervoor conform de Bomenverordening geen vergunningsplicht.

Gelet op de werkzaamheden bij de kunstwerken, grondkerende constructies en tijdelijke bouwplaatsen binnen de gemeente Landgraaf is de vigerende Bomenverordening van de Gemeente Landgraaf 2004 (laatst geactualiseerd op 1 juli 2010 en gepubliceerd op 28 juli 2010 in Landgraaf Aktueel; hierna: Bomenverordening Landgraaf) van toepassing (ook hier vallen de bomen buiten de grens Houtopstanden Wet natuurbescherming). De gemeente Landgraaf is in het kader van de Bomenverordening Landgraaf dan ook Bevoegd Gezag.

De Bomenverordening Landgraaf stelt (artikel 1.2):

- 1) Het is, behoudens het bepaalde in de volgende leden en het bepaalde in artikel 1.3, verboden zonder of in afwijking van een vergunning van het bevoegd gezag een houtopstand te vellen of te doen vellen.
- 2) Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voor houtopstanden, die op Bosbouwkundige of bedrijfseconomische wijze worden geëxploiteerd, indien het betreft:
 - a) populieren en wilgen als wegbeplantingen en als éénrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, tenzij deze zijn geknot;
 - b) laagstamfruitbomen en windschermen om boomgaarden;
 - c) fijnsparren of andere coniferen, niet ouder dan twaalf jaar, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
 - d) houtopstand die deel uitmaakt van als zodanig bij het Bosschap geregistreerde bosbouwondernemingen en gelegen is buiten een bebouwde kom, tenzij de houtopstand een zelfstandige eenheid vormt die ofwel geen grotere oppervlakte beslaat dan 10 are ofwel bestaat uit rijbeplanting van niet meer dan 20 bomen, gerekend over het totale aantal rijen;
- 3) Het in het eerste lid gesteld verbod geldt verder niet voor:
 - a) houtopstand die moet worden geveld krachtens de Plantenziektewet of krachtens een aanschrijving of last van het bevoegd gezag;
 - b) het periodiek vellen van hakhout ter uitvoering van het reguliere onderhoud;
 - c) het periodiek knotten of kandelaberen als cultuurmaatregel bij daarvoor geschikte boomsoorten;
 - d) een houtopstand die bij wijze van dunning zoals bedoeld in artikel 1.1, lid 6 moet worden geveld.
- 4) Het in het eerste lid gestelde verbod geldt verder niet voor:
 - a) houtopstanden ten aanzien waarvan de velling nodig is voor de uitvoering van een herstructureringsplan, met dien verstande, dat:
 - i) indien de uitvoering geschiedt conform een vastgesteld bestemmingsplan, het in het eerste lid gestelde verbod blijft gelden tot de dag waarop zes weken zijn verstreken na de bekendmaking van het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan, tenzij gedurende die termijn een verzoek om voorlopige voorziening wordt gedaan, in welk geval het verbod blijft gelden tot het moment dat omtrent dat verzoek is beslist;
 - ii) indien de uitvoering geschiedt conform een vastgesteld bestemmingsplan, een vastgestelde beheersverordening, een omgevingsvergunning zoals bedoeld in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

- b) houtopstanden:
 - i) in tuinen en erven behorende bij woningen, niet zijnde gestapelde woningen, waarvan de perceelsoppervlakte niet groter is dan 2000 m²;
 - ii) op het industrieterrein Strijthagen;
 - iii) het industrieterrein Abdissenbosch;
- 5) In afwijking van de voorgaande leden kunnen door het college door middel van een nader vast te stellen lijst nader te bepalen houtopstanden dan wel soorten van houtopstanden alsmede specifieke categorieën van gevallen gemotiveerd onder de werkingssfeer van het kapverbod worden gebracht (“vergunningplichtige lijst”).

De mogelijk te kappen bomen voldoen niet aan de vrijstellingsvereisten zoals verwoord in de Bomenverordening Landgraaf. In de Bomenverordening Landgraaf is een herplantplicht opgenomen als blijkt dat de bomen als waardevol kunnen worden aangemerkt naar aanleiding van bijvoorbeeld een bestemmingsplan of Groen Structuurplan.

Een deel van de betrokken bomen valt binnen het beschermd dorpsgezicht van Leenhof. In het Groen Structuurplan Landgraaf is het groen langs het spoortracé Heerlen Landgraaf omschreven als een “droge landschapsecologische hoofdverbinding. De ecologische verbinding wordt gevormd door de beplanting langs de spoorlijn Heerlen-Kerkrade”.

Gelet op het bovenstaande blijkt dat een kapvergunning moet worden aangevraagd ten behoeve van de realisatie van de werkplaatsen. Op dit moment is het niet mogelijk om te zeggen welke bomen precies moeten worden gekapt. Op het moment dat dit wel duidelijk is, worden in overleg met de Gemeente Landgraaf de benodigde vergunningen aangevraagd en afspraken gemaakt over het al dan niet compenseren van deze bomen.

Het geheel overziend vanuit Houtopstand is sprake van een uitvoerbaar plan.

4.4. Natuurnetwerk Nederland

De spoorweg Heerlen-Duitse grens is in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (Provincie Limburg 2014b) opgenomen als spoorlijn met reserveringsstroken. Dit om te voorkomen dat op de voor een verbreding benodigde grondstroken ruimtelijke ontwikkelingen zouden voordoen die verbreding onmogelijk zouden maken of ernstig zouden kunnen belemmeren. Wat betreft de Goudgroene natuurzone maakt de toelichting bij de omgevingsverordening onderscheidt in vier situaties waaronder de aanwijzing van reserveringsstroken niet van toepassing is, waaronder de aanwijzing van “overige functies” die geen natuur zijn of worden, bijvoorbeeld spoorwegen. Op bestemmingsplanniveau krijgen dergelijke gebieden geen bijzondere bescherming. De bestaande functies worden beschermd in gemeentelijke bestemmingsplannen. Dat betekent dat alle rechten en plichten die in vigerende bestemmingsplannen zijn vastgelegd, blijven bestaan ongeacht het bepaalde in de verordening. De verordening wordt pas van kracht als bij een nieuwe ontwikkeling binnen de bestemming “natuur” een verwijzing wordt vastgelegd naar Natuurnetwerk Nederland. Omdat in de vigerende bestemmingsplannen Schaesberg Centrum, Schaesberg-Midden en beheersverordening Schaesberg Zuid binnen het plangebied een brede railbestemming (en geen bestemming ‘natuur’) is opgenomen waarbinnen voldoende ruimte is voor de voorgenomen ontwikkeling, past het planvoornemen binnen “overige functies” van de Goudgroene natuurzone en daarmee binnen Natuurnetwerk Nederland.

Bij gevolg is uitgesloten dat sprake kan zijn van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland ten gevolge van de voorgenomen activiteit. Daarmee is ook op grond van Natuurnetwerk Nederland sprake van een uitvoerbaar plan.

5. Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt geconcludeerd dat het aspect ecologie geen belemmering vormt voor de realisatie van de spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf. Het planvoornemen is uitvoerbaar op grond van de Wet natuurbescherming, de Bomenverordening Gemeente Heerlen 2016 en de Bomenverordening Gemeente Landgraaf 2004. Daarmee is sprake van een uitvoerbaar plan.

Referenties

- Creemers, R., en J. van Delft. 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland*. KNNV-Uitgeverij. KNNV-uitgeverij, Naturalis en EIS, Zeist.
- Janssen, E. 2016a. *Nader onderzoek flora en fauna elektrificatie Lengraaf-Herzogenrath*. Ekoza, Arnhem.
- Janssen, E. 2016b. *Quickscan flora en fauna elektrificatie tracé Lengraaf-Herzogenrath*. Ekoza, Arnhem.
- Lenesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen. 2018. Natura 2000-Gebiete in Nordrhein-Westfalen - Gebietsdokumente und Karten. Available online at: <http://natura2000-meldedok.naturschutzinformationen.nrw.de/natura2000-meldedok/de/start>; last accessed January 16, 2018.
- Ministerie van Economische Zaken. 2015. Henreiking Passende Beoordeling stikstofaspecten bestemmingsplannen.
- Ministerie van Lelbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. 2018. Effectenindicator. Available online at: <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1>; last accessed July 9, 2018.
- NDFF. 2018. Nationale Databank Flora en Fauna. Available online at: <https://ndff-ecogrid.nl/>; last accessed August 16, 2018.
- Possen, B. 2018a. *Deelrapport Natuur behorend bij MER capaciteitsuitbreiding Heerlen-Grens*. Royal HaskoningDHV, Maastricht.
- Possen, B. 2017a. Notitie natuur- ten behoeve van de nota van Alternatieven Railagenda.
- Possen, B. 2018b. *Passende Beoordeling capaciteitsuitbreiding spoor Heerlen - Grens - volgend uit hoofdstuk 2 Wet natuurbescherming*. Royal HaskoningDHV, Maastricht.
- Possen, B. 2017b. *Voortoets capaciteitsuitbreiding spoor Heerlen-Grens - Voortoets Wet natuurbescherming*. Royal HaskoningDHV, Eindhoven.
- Provincie Limburg. 2017. Omgevingsverordening Limburg 2014.
- Provincie Limburg. 2014. *Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014*. Provincie Limburg, Maastricht.
- de Rooij, J. 2017. *Vleermuisonderzoek in het kader van spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf - een onderzoek volgens het Vleermuisprotocol 2017*. Royal HaskoningDHV, Eindhoven.
- Stumpel, A. 1985. Het beheer van reptielbiotopen. *Levende Nat.* 86(6):212–218.
- van der Weijden, B. 2018. *Quickscan Wet natuurbescherming Glas-Mij-Weg*. Royal HaskoningDHV, Maastricht.
- van der Weijden, B., en B. Possen. 2017. Notitie Samenvatting veldbezoek: spoorverbreding Heerlen-Lengraaf.

